

RELATIE TUSSEN MONITORINGPROGRAMMA EN
GRONDWATERMEETNETTEN

Drinkwaterbedrijven kunnen bijdragen aan uitvoering Kaderrichtlijn Water

De drinkwatersector kan een belangrijke bijdrage leveren aan het operationaliseren van de monitoringvoorschriften uit de Kaderrichtlijn Water. De Nederlandse waterbedrijven en Kiwa Water Research hebben veel kennis in huis over de kwaliteit en de kwetsbaarheid van grondwaterlichamen. Voor de drinkwaterwinning onderhouden de waterbedrijven nu al een uitgebreid meetnet. De rijksoverheid heeft de drinkwaterbedrijven gevraagd een bijdrage te leveren aan het monitoringprogramma voor grondwaterlichamen. Volgens de koepelorganisatie VEWIN en Kiwa draagt de ondersteuning bij aan de doelstellingen van de drinkwatersector om water als bron van drinkwater duurzaam te gebruiken.

De Kaderrichtlijn Water (KRW) gaat ervoor zorgen dat al het waterbeheer in Nederland op een 'Brusselse' leest wordt geschoeid. Dat geldt ook voor het beheer van grondwater. De KRW formuleert als doelstellingen voor het grondwater een goede chemische en goede kwantitatieve toestand in 2015. Elke afwijking daarvan en elke significante en aanhoudend stijgende trend van de concentratie van een verontreinigende stof die deze goede toestand bedreigt, moet worden vastgesteld en teruggedrongen. Nog dit jaar worden de programma's voor de benodigde monitoring gemaakt.

Grondwaterlichamen

Vorig jaar zijn de grondwaterlichamen beschreven, als onderdeel van de karakterisering van de stroomgebieden. Nederland is voorlopig ingedeeld in 20 grote grondwaterlichamen. In de rapportages zijn binnen deze grote grondwaterlichamen aparte kleine grondwaterlichamen gedefinieerd voor de drinkwaterwinning (zie kaart). De bijbehorende beschermingsgebieden zijn opgenomen in een register. In het stroomgebiedbeheersplan zal worden aangegeven of voor een grondwaterlichaam dat als beschermd gebied is aangewezen, extra beschermende maatregelen nodig zijn en waar die dan moeten worden genomen. Bij de bepaling van de omvang van deze kleine grondwaterlichamen is voorlopig uitgegaan van waterlichamen die zijn gebaseerd op de bestaande 25- of 100-jaars zones. Dit jaar wordt de voorgestelde indeling in grote en kleine grondwaterlichamen tegen

het licht gehouden. In Brussel zal aanvullend ongetwijfeld ook nog een vergelijking gaan plaatsvinden tussen de Nederlandse methodiek voor indeling en de methodiek waarmee andere landen gewerkt hebben. In het Duitse deel van de Rijndelta wordt bijvoorbeeld geen onderscheid gemaakt tussen de doelstellingen voor grondwaterlichamen voor de drinkwatervoorziening en andere grondwaterlichamen, zoals in Nederland wel het geval is.

Uitwerking Grondwaterrichtlijn

In de Grondwaterrichtlijn zullen criteria worden geformuleerd voor de beoordeling van de goede chemische toestand en voor de beoordeling van waargenomen trends in de chemische kwaliteit van het grondwater. Deze richtlijn zit momenteel in een eerste besluitvormingsronde van het Europees Parlement. Uiterlijk 22 juni 2006 moeten de lidstaten drempelwaarden vastgesteld hebben voor de stoffen die in de Grondwaterrichtlijn (bijlage III; deel A1 en A2) worden genoemd en voor elke andere verontreinigende stof die er de oorzaak van zou kunnen zijn dat een grondwaterlichaam als 'at risk' wordt aangemerkt. 'At risk' houdt in dat niet wordt verwacht dat voor één of meerdere stoffen in 2015 de goede toestand bereikt zal zijn.

Potentiële inbreng

De drinkwatersector kan de overheid bij het vervullen van de monitoringvoorschriften uit de KRW naast de meetnetten en de daaruit afkomstige gegevens ook een schat

aan geohydrologische en hydrogeochemische (systeem)kennis beschikbaar stellen.

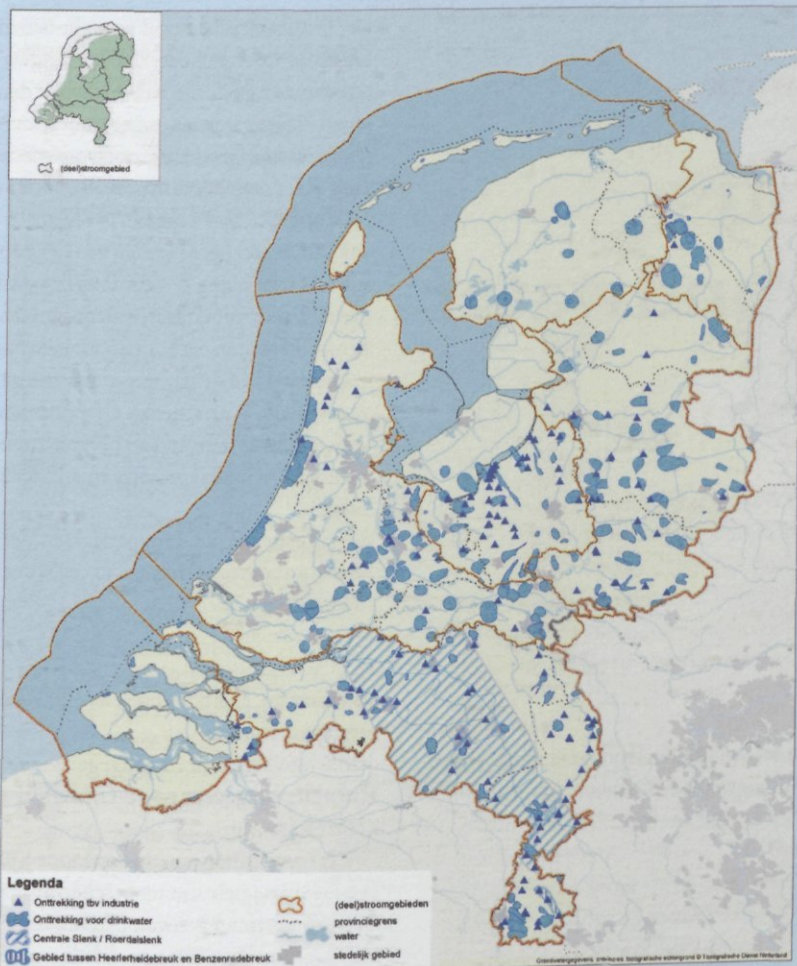
Momenteel bewaken de waterbedrijven in het kader van het Waterleidingbesluit de waterkwaliteit. De bedrijven verzamelen op uniforme wijze kwaliteitsgegevens van ruwwater en rein water, die landelijk worden opgeslagen in het door Kiwa onderhouden REWAB-bestand ('registratie opgaven voor de waterleidingbedrijven') en gerapporteerd aan de VROM Inspectie. Daarnaast hebben waterbedrijven veelal nog extra bewakingsmeetnetten ingericht rond kwetsbare winningen.

Aandachtspunten

Het is in het belang van de drinkwatersector dat de KRW goed wordt uitgevoerd: de kaderrichtlijn streeft immers naar drinkwaterbereiding uit de daartoe aangemerkte bronnen met eenvoudige middelen. De drinkwatersector heeft aangegeven niet alleen meetgegevens te willen leveren, maar ook actief en open te willen meewerken aan de implementatie van de KRW en het opstellen en uitvoeren van monitoringprogramma's. De sector ziet echter nog een aantal aandachtspunten bij zijn rol in de monitoring van grondwaterlichamen.

De waterbedrijven stellen dat monitoring voor de uitwerking van de KRW een andersoortige activiteit is dan monitoring voor de kwaliteitsborging van de drinkwatervoorziening; het meetdoel is anders. Monitoring voor drinkwaterwinning is gericht op kwaliteitsborging van het product en als zodanig ingebed in het bedrijfsproces. Monitoring voor de KRW is in eerste instantie gericht op het veiligstellen van ecologische doelen en heeft daarom systeemgericht kwaliteitsbeheer als doel. Voor de waterbedrijven is het bijna vanzelfsprekend dat hun gegevens beschikbaar zijn voor de kwaliteitsbeoordeling in het licht van de KRW, maar het is de vraag of deze gegevens passen in de monitoringopzet van de KRW, zoals daar nu over gedacht wordt.

De waterbedrijven hebben waterkwaliteitsgegevens aangeleverd voor de eerste karakterisering van de grondwaterlichamen van dit jaar. Kiwa heeft de kwaliteit van de KRW-grondwaterlichamen op de diepte van de Nederlandse drinkwaterwinningen beschreven. De kwalitatieve beschrijvingen in de rapportages voor Brussel zijn echter gebaseerd op een beperkt aantal parameters, zoals nitraat en bestrijdingsmiddelen. Bovendien zijn die parameters veelal alleen gemeten in ruwwater. Mogelijke knelpunten voor de

Omvang van de grondwaterlichamen met onttrekking voor menselijke consumptie. (Bron: Register Beschermd Gebieden KRW Nederland, versie 21 december 2004).

drinkwatervoorziening worden op deze wijze dan ook niet compleet en tijdig in beeld gebracht, zoals de KRW vereist. Voor de definitieve karakterisering van de grondwaterlichamen is het daarom gewenst dat per

grondwaterlichaam de potentiële probleemstoffen voor de drinkwaterbereiding in beeld worden gebracht en hiervoor drempelwaarden worden afgeleid. Onderzoek naar de kwaliteit van grondwaterlichamen met onttrek-

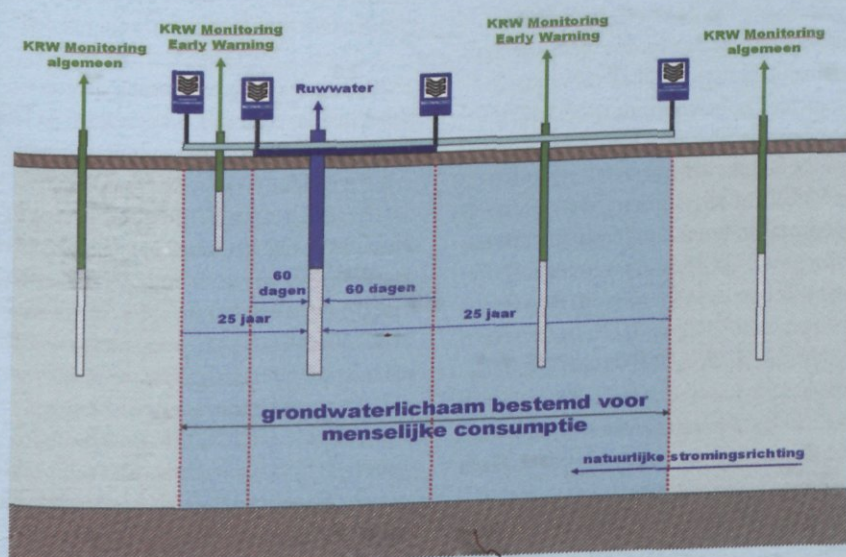
king voor menselijke consumptie heeft verder baat bij informatie over het landgebruik, de ouderdom van het onttrokken water en de natuurlijke achtergrondomsatting. Aanbevolen wordt om bij de interpretatie van kwaliteitsgegevens minimaal onderscheid te maken tussen oeverinfiltraat, kunstmatig infiltraat en gebiedseigen grondwater. Deze aanvullende informatie draagt bij aan een nauwkeuriger inschatting van risico's en kwetsbaarheid van grondwaterlichamen voor verontreinigingen.

Omdat de doelstelling van de KRW vooral ecologisch gericht is, dekt het huidige meetnet en meetprogramma van de waterbedrijven de KRW-verplichtingen dus waarschijnlijk niet volledig af, ook niet voor de kleine grondwaterlichamen die voor menselijke consumptie aangewezen zijn.

De meetpunten in de KRW-monitoringprogramma's vallen niet automatisch samen met de meetpunten van de waterbedrijven (zie schema). Vooral de 'early warning'-monitoring direct onder het maaiveld valt niet binnen de competentie van de waterbedrijven. Zij monitoren voor hun bedrijfsvoering de kwaliteit van het toestromende grondwater veelal alleen op grotere diepte.

De waterbedrijven zullen in het belang van het drinkwaterproductieproces altijd zelf de relevante stoffen blijven meten. Zij zijn zich tegelijkertijd ook bewust van de vraag om gegevens die nodig zijn voor de KRW en onderkennen dat een uniforme aanpak van aanlevering, verwerking en interpretatie van gegevens van belang is om de doelstellingen van de KRW te realiseren. Voordeel is ook dat zo aandachtspunten die voor de hele drinkwatersector gelden, sneller worden geïdentificeerd. De waterbedrijven onderzoeken samen met Kiwa hoe dit het beste kan worden georganiseerd, rekening houdend met de lopende activiteiten. Zo nemen VEWIN en Kiwa initiatieven om te bezien hoe het REWAB-bestand en de individuele databanken van de waterbedrijven op een slimme manier te ontsluiten zijn voor de KRW. Deze activiteit sluit goed aan bij de ontwikkeling van KIDAP (Kiwa database pompstations). Hierin worden langjarige reeksen van ruwwatergegevens opgenomen evenals achtergrondgegevens, zoals type winning en landgebruik. De inzet van de drinkwatersector is om alle relevante regionale en landelijke kennis en expertise zo efficiënt mogelijk te mobiliseren voor de kwaliteitsbeoordeling van de grondwaterlichamen. ■

Overzicht van de meetbehoefte uit de Kaderrichtlijn Water en het Waterleidingbesluit.

Gerard van den Berg en Lilian Bernhardt (Kiwa Water Research)
Jan van Dijk (VEWIN)